

GRØNT ALTERNATIV

ideologisk plattform

Senterungdommen

2 I dette dokumentet finner du forslag til ny ideologisk plattform for Senterungdommen. Denne
3 utgaven er den andre av i alt tre utgaver, der den tredje er den som til slutt blir vedtatt av
4 landsmøtet i november 2018. Ideologisk utvalg har siden januar 2018 jobbet med å samle inn
5 kunnskap, erfaringer og essensen av hva medlemsmassen i Senterungdommen står for. Denne
6 utgaven er utvalgets endelige innstilling til ny ideologisk plattform. Nå er det medlemmene som har
7 siste ordet.

8 Alle endringsforslag skal sendes inn via Google skjema <https://goo.gl/forms/ceqvzxunbXQcYHh52>.

9 Man kan sende inn forslag som fylkeslag, lokallag eller som enkeltmedlem. Endringsforslag kan kun
10 sendes inn før landsmøtet, innen fristen som er oppgitt under. Det er dermed ikke anledning til å
11 fremme endringsforslag etter fristen og under landsmøtet. AU innstiller på innkomne
12 endringsforslag. Dette har vært praksisen når vi har behandlet større programmer.

13 **Tidsramme:**

14 17. september: Andreutkastet sendes ut til organisasjonen. Organisasjonen skal nå sende inn
15 konkrete stryknings- og endringsforslag.

16 Fredag 19. oktober kl. 15.00: Frist for å levere endringsforslag.

17 Senest 26. oktober: Innstilling på innkomne endringsforslag sendes ut til organisasjonen. AU
18 innstiller.

19 9.-11. november: Den ideologiske plattformen behandles på Senterungdommens landsmøte.

20 Utvalget har bestått av Ingrid Nikoline Sand (Buskerud), Bernt Halvor Bråthen (Troms), Ruben Skrede
21 (Sogn og Fjordane), Oda Maria Hokstad (Vestfold), Ada Johanna Arnstad (Trøndelag) og Magnus
22 Weggesrud (Buskerud)

23 *På vegne av ideologisk utvalg*

24 *Magnus Weggesrud – Leder*

25 *Oslo 17.09.2018*

26	Innhold	
27	1. Ideologi og politikk	6
28	Hva er ideologi?.....	6
29	Hva er politikk?.....	7
30	2. Røtter og vinger.....	8
31	Vår samfunnsvisjon	8
32	Vårt verdigrunnlag.....	8
33	Like muligheter for alle.....	8
34	Forankring og nyskapning	8
35	Det grønne alternativet.....	9
36	3. Vår ideologiske modell	11
37	Forvaltningsidéen	11
38	Likeverdsidéen.....	11
39	Samholdsidéen	11
40	4. Vår tids oppgaver	12
41	Klima.....	12
42	Folkestyre	12
43	Beredskap.....	13
44	Fremmedgjøring.....	13
45	5. Økonomisk ideologi.....	15
46	Nøktern og ansvarlig	15
47	En ny grønn økonomi	15
48	Markedskreftene må styres	15
49	Rettferdig fordeling.....	16
50	Den tyngste børa skal bæres av dem med de bredeste skuldrene.....	16
51	Små og mellomstore bedrifter	16
52	Internasjonal arbeidsdeling.....	16
53	Statens Pensjonsfond Utland (SPU)	17

54	6. Forvaltning.....	18
55	Bærekraftig bruk.....	18
56	Vern gjennom bruk.....	18
57	Privat eiendomsrett.....	19
58	Allemannsretten.....	19
59	Konsesjonslov og odels- og åsetesrett.....	19
60	Grønn omstilling.....	20
61	Tilpasning til naturen.....	20
62	Jordbruk.....	21
63	Dyrevelferd.....	22
64	Skogbruk.....	22
65	Fiskeri.....	23
66	Havbruk.....	24
67	Distriktene er motoren i det grønne skiftet.....	25
68	Klima i internasjonalt perspektiv.....	25
69	7. Likeverd.....	26
70	Mennesket.....	26
71	Min frihet stopper der den forringer andres.....	26
72	Aktiv dødshjelp.....	27
73	Familien.....	27
74	Likestilling, LHBTIQ+ og kjønn.....	28
75	Bioteknologi.....	29
76	Arbeidsliv.....	29
77	Straffesystem.....	30
78	Livssyn og tro.....	30
79	Desentralisert utdanning for alle.....	31
80	Hjelp fremfor straff.....	32
81	8. Samhold.....	33

82	Bare blant mennesker blir mennesket menneske	33
83	Individ og lokalsamfunn	33
84	Nasjonalstaten – Den svakestes sterkeste vern	34
85	Makt og styring.....	34
86	Det lokale folkestyret	35
87	Velferdsstaten	36
88	Styreform.....	36
89	Internasjonal solidaritet	36
90	Innvandring og integrering.....	37
91	Norges plass i verden	37
92	Frivillighet, språk og kultur	39
93	Medier	40
94	Trygghet for alle	40
95	9. Avsluttende ord.....	42
96		

97 **1. Ideologi og politikk**

98 Senterungdommens ideologiske plattform danner et helhetlig rammeverk rundt vårt samfunnssyn og
99 våre verdier. Vi ønsker et samfunn der flest mulig deltar i fellesskapet og tar ansvar for miljøet, for
100 seg selv og for hverandre. Den ideologiske plattformens hensikt og formål hjemles i § 1-2 i
101 Senterungdommens vedtekter:

102 *«Senterungdommen har til oppgave å samle ungdom som vil arbeide for å utvikle*
103 *de senterpolitiske ideene. Gjennom politisk og kulturell opplysningsvirksomhet,*
104 *aktiv deltagelse i samfunnsdebatt og god og allsidig lagsvirksomhet, vil*
105 *Senterungdommen være med å skape økt interesse for samfunnsspørsmål blant*
106 *ungdommen og dyktiggjøre den for de oppgaver som et demokratisk styre*
107 *pålegger den enkelte.»*

108 **Hva er ideologi?**

109 Ideologi er læren om idéene. Ideologien ligger til grunn for den praktiske politikken, og ikke omvendt.
110 Ideologien vår forsøker å gi svar på hvorfor et samfunn er blitt som det er blitt og hva vi mener det
111 bør være. En politisk bevegelse trenger denne helhetsforståelsen for å i det hele tatt kunne være en
112 politisk bevegelse.

113 Enkeltidéer bunner i ett eller flere menneskers verdigrunnlag. Menneskenes verdier og vurderinger
114 gir grunnlag for å formulere ideer. Når disse ideene settes sammen til noe helhetlig, dannes en
115 ideologi. En politisk ideologi vil si de forutsetningene, ideene og tankene som beskriver oppfatning og
116 forståelse av samfunn og samfunnsutvikling. Herunder statens rolle i samfunnet.

117 Gjennom forankring i ideologi, har vi mulighet til å føre en politikk som har en klar grønn tråd som er
118 målrettet over tid. Ideologien er vår helhetforståelse av livet, om vårt verdensbilde, linjene i
119 tilværelsen og det som trekker opp perspektiver mellom fortid, nåtid og framtid. Å finne den grønne
120 tråden, er derfor nøkkelen til å danne en egen politisk ideologi.

121 I ideologien tegner vi et bilde av hva slags samfunn vi ønsker oss. Nær sagt en utopi. Derfor er det
122 viktig å være bevisst på at det kan være umulig å nå alle de drømmer og ideer vi har for det perfekte
123 samfunn. Samtidig er det grunnideene våre som skal drive vårt politiske engasjement. Uten
124 forankring i noen felles grunnprinsipper, vil et parti gradvis rives fra hverandre. Derfor danner
125 ideologien et samlende punkt i bevegelsen.

126 Ideologien vår skal tegne et bilde av hva som er våre viktigste oppgaver i tiden vi lever i, og tiden som
127 kommer.

- 128 • Hvilke kriser må vi løse?
- 129 • Hvordan skal vi fornye oss, uten å miste rotfestet?

130 Klarer vi å skape en helhetlig tankegang rundt disse spørsmålene, blir veien til å skape tillit i
131 befolkningen kortere.

132 Skal senterbevegelsen tiltrekke seg nye velgere, må vi sørge for å ha et fundament som tåler tidens
133 tann. Det innebærer å ha en kontinuerlig ideologisk debatt innad i organisasjonen. Dette vil styrke
134 vårt arbeid i folkevalgte organer, der den praktiske og konkrete politikken settes ut i live. Gjennom
135 ideologisk forankring, sikres en helhetlig vurdering av disse konkrete problemstillingene. Våre
136 politiske prioriteringer skal alltid kunne spores tilbake til ideologien. Vår ideologi er vår
137 ryggmargsrefleks.

138 **Hva er politikk?**

139 Å skulle definere hva politikk er for en stor politisk bevegelse, er en krevende oppgave. Menneskers
140 motivasjon for å drive med politikk er mangfoldig og ofte svært subjektivt. Samtidig har vi som
141 politisk parti behov for noen felles prinsipper å samles rundt.

142 Dette skal derfor være Senterungdommens overordnede prinsipper for politisk virksomhet:

- 143 • Politikk handler om å påvirke og lede samfunnsutviklingen gjennom politisk arbeid for å sikre
144 naturens bærekraft og bedre menneskers liv.
- 145 • Senterungdommen som organisasjon er kun et virkemiddel for å få politisk gjennomslag.
146 Organisasjonen er ikke et mål i seg selv.
- 147 • Senterungdommen har som mål å rekruttere og inspirere ungdom over hele landet til å
148 tenke selv og ta ansvar.
- 149 • I politikken trengs det mennesker fra alle samfunnslag. Det er når mennesker med ulike
150 forutsetninger møtes til meningsbrytning, at politikk som speiler samfunnet ser dagens lys.
- 151 • Senterungdommer driver med politikk ut i fra samfunnsnytte, ikke egennytte. Vi driver med
152 politikk for å påvirke samfunnsretningen til det beste for mennesker. Vi driver ikke med
153 politikk for å berike oss selv i form av posisjoner eller penger.

154 **2. Røtter og vinger**

155 **Vår samfunnsvisjon**

156 Senterungdommens idépolitiske røtter ligger i distrikts- og bondebevegelsen. Senterungdommen
157 tilegner seg den gode husbonds prinsipp som grunnlag for sitt politiske tankegodt. Bonden forvalter
158 jorda han driver på en slik måte at jorda er i like god, eller bedre stand, når neste generasjon skal ta
159 over. Vi har alle i fellesskap et ansvar for å overlate jordkloden i like god stand, eller bedre, når neste
160 generasjon skal ta over. Vi må vokte oss for rovdrift, og sørge for ansvarlig og bærekraftig kultivering
161 av naturen og kun høste av dens overskudd.

162 Det samme skal gjelde for samfunnsutviklingen. Politikk handler om å gjøre menneskers liv bedre. De
163 valg vi foretar oss gjennom politisk virksomhet, skal være med den hensikt å sørge for en positiv
164 samfunnsutvikling, fremfor egen berikelse. Senterungdommen ønsker et samfunn der flest mulig
165 deltar og tar ansvar for eget og andres liv. Det innebærer en idépolitikk som balanserer
166 enkeltmenneskets behov for fri utfoldelse opp mot fellesskapet.

167 **Vårt verdigrunnlag**

168 Senterungdommen legger det kristne kulturgrunnlag og de humanistiske verdier til grunn for vårt
169 verdipolitiske syn. Vi må ha respekt for alt som lever. Det innebærer likeverd, det ukrenkelige
170 enkeltindivid og nestekjærlighet. Vi vil arbeide for den enkeltes menneskeverd og for respekt mellom
171 folkegrupper, både nasjonalt og internasjonalt. Diskriminering skal ikke finne sted. Menneskelivets
172 ukrenkelighet må være et bærende prinsipp i rettsstaten. Kvaliteten på et samfunn, måles ut fra
173 hvordan det behandler sine svakeste.

174 **Like muligheter for alle**

175 Senterungdommen ønsker et samfunn med små forskjeller mellom folk. Uansett hva slags bakgrunn
176 man har, skal man ha like muligheter for å aktivt delta i fellesskapet og oppnå sine individuelle
177 ambisjoner. Uavhengig av hvem man er, skal samfunnet innrettes på en måte som gir alle like
178 muligheter og minsker forskjellene mellom folk.

179 **Forankring og nyskapning**

180 Senterungdommen tror på at kunnskap og ny teknologi kan skape fremskritt for både samfunn og
181 menneske. Endring av samfunnsstrukturer skal skje på bakgrunn av kunnskap, erfaring og
182 demokratiske valg. Det er et godt konservativt utgangspunkt å skynde seg langsomt. Går vi for raskt

183 frem, og tar lite veloverveide avgjørelser kun basert på ideologi og sterile økonomiske vurderinger,
184 kan vi tape mange samfunnsmessige og menneskelige verdier på veien.

185 **Det grønne alternativet**

186 Å se norsk politikk fra en venstre-høyre-akse er en foreldet, delvis villedende, måte å fremstille norsk
187 politikk. De politiske skillelinjene og konsensusene vi finner i norsk politikk, går på kryss og tvers
188 gjennom det politiske fellesskapet. Samtidig er det viktig å påpeke de idémessige forskjellene mellom
189 sosialisme og økonomisk liberalisme. Ut i fra dette kunne vi delt norsk politikk i to blokker.

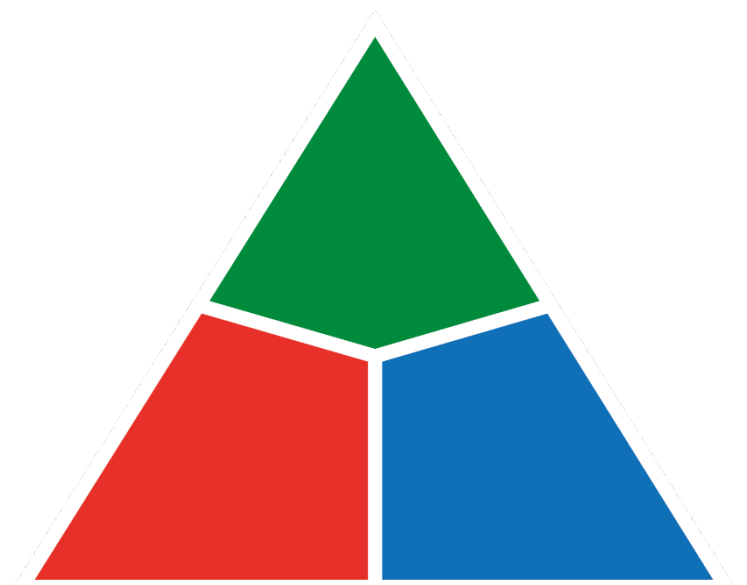
190 Denne måten å fremstille norsk politikk på ble konstruert samtidig med industrialiseringen av Norge.
191 Med den oppsto et økonomisk og sosialt klasseskille. De med mindre penger → arbeiderne – flokket
192 seg til venstresiden, mens de mer bemidlede og privilegerte – ofte arbeidsgivere – tilhørte
193 høyresiden. Etterhvert fikk vi også bevegelser som ikke passet inn på verken sosialistisk eller
194 borgerlig side. Vi fikk KrF som representerte kristenbevegelsen, og Senterpartiet som representerte
195 bønder og folk på bygdene. I dag har vi derimot et samfunn med relativt små økonomiske og sosiale
196 forskjeller sammenlignet med denne tiden.

197 Når den sosiale og økonomiske konfliktaksen mellom venstre- og høyresiden har blitt dempet, har
198 dette gitt rom for den tredjeaksen. Den tredjeaksen har sentrum vs. periferi som skillelinje. Det er
199 her Senterpartiet er den fremste aktøren. Ikke fordi Senterpartiet vil neglisjere sentrale strøk, men
200 fordi vi ser at byene er avhengig av et sterkt omland, og fordi vi trenger å ta i bruk hele landet hvis vi
201 skal maksimere den naturbaserte verdiskapningen.

202 I dag er det derfor mer naturlig å dele norsk politikk inn i tre alternativer: Rødt, grønt og blått.

203 Senterpartiet er det grønne alternativet i
204 norsk politikk.

205 Vår ideologi skal være et alternativ til
206 sosialisme og økonomisk liberalisme. Vår
207 ideologi er ikke noe som ligger midt i
208 mellom disse to. Vår ideologi skapes heller
209 ikke ved å ta det beste fra disse to og danne
210 en middelvei. Da ender vi opp som et
211 alternativ som ruster over tid.

212 Det grønne alternativet setter bærekraftig forvaltning av naturens ressurser og føre-var-prinsippet
213 som det overordnede for sin politikk. Har ikke Jorda det godt, har ikke menneskene det godt. Vi ser
214 på høy grad av selvforsyning av mat som det viktigste og mest elementære for å sikre trygghet og
215 gode liv i samfunnet.

216 Det grønne alternativet ser på nasjonalstaten som den beste rammen for demokratiske beslutninger.
217 Innenfor nasjonalstaten skal makt, penger, ressurser og arbeidsplasser rettferdig fordeles og spres
218 over hele landet. Det sikrer ansvarliggjøring og deltakelse av enkeltmennesket i lokalsamfunnene -
219 fellesskapet. For oss er fellesskap samhold. Det setter vi alltid foran markedshensyn hvor kun de
220 sterkeste overlever.

221 Det grønne alternativet skal gi enkeltmennesket frihet og trygghet i hverdagen. Vi har et sosialt
222 ansvar for å ta vare på hverandre - spesielt de svakeste. Dette innebærer en sterk velferdsstat - et
223 sikkerhetsnett for våre innbyggere. Samtidig innebærer dette et prinsipp om å yte etter evne og få
224 etter behov. Skal dette være bærekraftig over tid, kreves det en høy grad av tillit mellom folk.
225 Nasjonalstaten skal være den svakeste sitt sterkeste vern.

226 Det grønne alternativet ser nettopp på tilliten mellom folk som den viktigste sosiale kapitalen å ta
227 vare på. Et samfunn der folk stoler på hverandre gir en høy grad av trivsel og trygghet i hverdagen.
228 Det gir en effektiv og ryddig forvaltning av myndighetsutøvelse fordi man stoler på at politi,
229 brannvesen og andre samfunnsinstitusjoner er der når du trenger dem. Dette kan oppsummeres i
230 den tyske dramatikerens, Bertol Brecht, sine ord: «Tillit skapes ved at den tas i bruk.»

231 Det grønne alternativet ser på folkestyret som det bærende element i et tillitsbasert og
232 velfungerende samfunn. Makt skal spres, både geografisk og mellom mennesker. Avgjørelser tas best
233 når de blir tatt nær folk, av folk med lokalkunnskap og lokalt engasjement. Når makt og myndighet
234 sentraliseres, fremmedgjøres samtidig politiske prosesser og beslutninger, og vi får en større grad av
235 teknorati, der byråkratiet tar avgjørelsene.

236 Det grønne alternativet mener markedet skal styres og korrigeres ut i fra politiske mål og
237 prioriteringer. Vi skal føre en ansvarlig økonomisk politikk som bidrar til stabil økonomisk utvikling og
238 god sosial og geografisk fordeling. Vi står for en nøktern og ansvarlig offentlig pengebruk, som sikrer
239 at de overordnede oppgavene blir løst. En av våre hovedoppgaver blir å skape en økonomi der den
240 største andelen av verdiskapningen skjer på basis av de fornybare naturressursene.

241 **3. Vår ideologiske modell**

242 **Forvaltningsidéen**

243 *Vekst er ikke å forbruke mer, men å forvalte bedre.*

244 Vi som lever i dag har ingen rett til å forringe våre etterkommeres mulighet til å leve gode liv på
245 jorda. Det innebærer at vi må så, kultivere og høste våre ressurser på en økologisk bærekraftig måte.
246 Akkurat som våre forfedre gjorde før oss. Rovdrift er en av vår tids største trusler. Alle handlinger har
247 konsekvenser, og vi som lever i dag har ingen rett til å forbruke våre etterkommeres framtid. Vi har
248 et ansvar for å forvalte oss selv, våre medmennesker, vår kultur og naturen rundt oss. Hva du sår,
249 skal noen høste.

250 **Likeverdsidéen**

251 *Hvert menneske er unikt og like mye verdt.*

252 «Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter. De er utstyrt
253 med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd.» Slik lyder artikkel 1 i
254 FNs menneskerettighetskonvensjon. Samfunnets rikeste ressurs er menneskets mangfold. Vi har alle
255 som individer rett til å utvikle og utfolde oss som vi selv vil. Samtidig påligger det hvert menneske et
256 ansvar å sikre andre mennesker disse frihetene. Diskriminering og rasisme er overgrep mot hvert
257 menneskets iboende ukrenkelighet. Vårt ideologiske utgangspunkt er derfor mennesket. Vi skal ha et
258 samfunn som gir rom for hele mennesket, et individ som er ukrenkelig i harmoni med fellesskap og
259 omgivelser.

260 **Samholdsidéen**

261 *Mange små mennesker som på mange små steder gjør mange små ting, kan forandre verden*
262 *– Afrikansk ordtak*

263 Et menneske er ikke menneske uten å kjenne samhold og tilhørighet til andre mennesker. Dette
264 fellesskapet skal stille krav til hvert enkelt menneske, og mennesket skal kunne dra nytte av
265 fellesskapet. Senterungdommen har troen på et samfunn der vi ikke er oss selv nok. Vi skal bry oss
266 om våre neste. Vi skal respektere enkeltmenneskets individuelle valg, men ikke tolerere urett mot
267 verken fellesskap eller enkeltindivid. Både materielle og ikke-materielle verdier skal deles. Dette er
268 en forutsetning for et fellesskap som bidrar til likeverd og fordeling.

269 **4. Vår tids oppgaver**

270 I 2018 bor det over 5 millioner mennesker i Norge. Gjennomsnittlig levealder for kvinner er 84,3 år
271 og for menn er den 80,9 år. Ni av ti ungdommer i alderen 16 til 18 år går i videregående skole. Ca. 70
272 % av befolkningen mellom 15 og 74 år er i arbeid.

273 Disse tallene representerer argumenter som brukes i historien om oss. Historien om at norske
274 ungdommer i dag er de heldigste i verdenshistorien på grunn av vår velferd, trygghet, utdanning,
275 velstand og lange, gode liv. Det er ikke hell, det er takket være de som har gått før oss og banet vei
276 for fordeling, forvaltning og folkestyre.

277 Det har gitt oss historisk gode forutsetninger for å bygge en nasjon på menneskerettigheter,
278 likestilling, fordeling av goder og selvbestemmelse. Gode forutsetninger er bra, men det er ikke nok.
279 Vi står overfor en rekke oppgaver som generasjoner før oss ikke har møtt. Det er mange krevende
280 oppgaver som kommer til å avgjøre vår fremtid som folk, fra grasrota til verdenssamfunnet.

281 **Klima**

282 Det mest naturlige å trekke frem er klimaendringene. Mens verdens befolkning og forbruk øker, øker
283 også trykket på kloden og naturen vår. Vi er på vei mot et bristepunkt hvor menneskehetens
284 utvikling, nyvinning og rovdrift er årsaken til vår egen selvødeleggelse. Vi skal være takknemlige for
285 den kunnskap og utvikling som er grunnlag for vår velstand, men ikke glemme at den samme
286 utvikling er årsak til våre utslipp av klimagasser. Klimagasser som i økende tempo varmer opp kloden
287 vår.

288 Naturen er forutsetningen for alt godt i det langstrakte Norge og vår verden. Alle diskusjoner om
289 velferd, arbeidsplasser, skatt og rettighetsspørsmål er ubetydelige hvis vi ikke har en natur å leve i og
290 av. Vår suksess som land skyldes i stor grad en klok forvaltning av fornybare naturressurser gjennom
291 århundrer. Hvis vi ikke evner å ta inn over oss alvoret og behovet for endring som følger med
292 klimaendringene, vil vi være ansvarlige for den største svikten i vår rolle som naturforvaltere.

293 Å motvirke klimaendringene er den viktigste oppgaven for vår generasjon og vår tid.

294 **Folkestyre**

295 Globalt lever 2,5 milliarder mennesker i demokratier som er i tilbakegang. Hvor rettssikkerhet, frihet
296 og demokratiske valg svekkes. Også i våre naboland ser vi utviklingen. En verden med mindre

297 folkestyre og fordeling av makt i nasjonalstatene er oppskriften på konflikt, krig og undertrykkelse.
298 Det er en skremmende utvikling globalt, men også nasjonalt.

299 Over flere år har Norge toppet listen over demokratiske land i verden. Likevel er det norske
300 folkestyret en av våre største bekymringer. I århundrer har demokratisering vært overføring av makt
301 fra adel, monarker og eneveldet til folket. Denne trenden har snudd.

302 Gjennom de siste tiårene har hver stemmeseddel i Norge blitt mindre verdt. De folkevalgte har årlig
303 fått mindre makt til å bestemme over landet vårt, mens globale selskap og aktører får bestemme
304 mer. Våre forbrukerrettigheter og arbeidsrettigheter er blitt forhandlingskort i handelsavtaler. Målet
305 om maktfordeling er blitt til et mål om maktkonsentrasjon, og folket merker det i sin hverdag. Vi har
306 sett reaksjonene på maktkonsentrasjonen gjennom nylige politiske valg i den vestlige verden.

307 Hvordan skal vi snu maktkonsentrasjon til maktfordeling, som utvilsomt er en forutsetning for gode
308 demokratier? Det er en av vår tids store oppgaver.

309 **Beredskap**

310 Den mest grunnleggende oppgavene for en nasjonalstat er å sikre tryggheten til sine innbyggere,
311 gjennom et forsvar som kan beskytte folket fra ytre trusler og et politi som beskytter fra indre trusler.
312 Å redde liv er en del av beredskapens kjerneoppgaver i en velfungerende nasjonalstat. Det samme
313 gjelder å sikre ren luft, rent vann, og nok trygg mat.

314 I hele Norden ser vi likevel at disse tjenestene sentraliseres og fjernes for deler av befolkningen. Det
315 argumenteres for å spare penger, modernisere eller bygge større fagmiljøer. Det sies at dette er
316 nødvendig hvis vi skal ha råd til fremtidens velferdsstat.

317 Da vil vi svare at det ikke spiller noen rolle hvor lav egenandel du betaler på et sykehus, hvis du ikke
318 kommer frem i live. Alle som betaler skatt i Norge forventer at beredskapen de får til gjengjeld er
319 god. I vår tid opplever mange det motsatte. De opplever at deres liv er verdt mindre jo lenger unna et
320 sykehus de er.

321 **Fremmedgjøring**

322 En av vår tids mest underkommuniserte utfordringer er den fremmedgjøring og tap av kontroll
323 mennesker opplever rundt egne liv. Dette skjer som en konsekvens av storsamfunnets stadig
324 strengere og vanskeligere krav til enkeltindividet for å henge med i samfunnsutviklingen. Ny

325 teknologi og effektivisering av offentlig sektor har medført en større kløft i befolkningen. Ikke alle har
326 kompetanse eller interesse av å lære seg ny teknologi og ta i bruk nye, ofte sentraliserte løsninger. Å
327 skulle utføre grunnleggende oppgaver som å ha kontroll over egen økonomi er i dag ikke mulig uten
328 datakunnskaper. At folk må gi fra seg myndighet over egen økonomi gjennom teknologiske tjenester
329 er også en personvernsutfordring.

330 Mennesker i dag kontrollerer sine egne liv mindre enn før. Følelsen av at det er noen andre som tar
331 avgjørelsene, er ikke et sunt samfunnstrekk. For å motvirke dette og skape et mer inkluderende
332 samfunn, trenger vi varme ventiler. Det skal ikke være nødvendig å digitalisere alle tjenester. Det er
333 en stor verdi å møte en saksbehandler ansikt til ansikt fremfor en pc-skjerm. Mennesker må gis
334 mulighet til å i større grad kontrollere egne liv og ikke avgi makt og styring til stat og
335 kapitalinteresser. Mennesker skal kunne bo hvor de vil, og ikke føle seg presset til å bli sentralisert i
336 og rundt de store byene.

337 **5. Økonomisk ideologi**

338 **Nøktern og ansvarlig**

339 Senterungdommen vil føre en økonomisk politikk som er nøktern og ansvarlig. Vi skal ikke forbruke
340 mer enn vi klarer å betale for. Den økonomiske politikken er underordnet økologiske hensyn. Forbruk
341 av ressurser i Norge og den rike del av verden må reduseres. I dette ligger et prinsipp om at vekst
342 ikke er å forbruke mer, men å forvalte ressursene bedre.

343 Senterungdommen mener at en blandingsøkonomi, hvor både det private og det offentlige skal stå
344 for den totale produksjonen av varer og tjenester til befolkningen, er den beste måten å bygge den
345 økonomiske strukturen på. Private ytelser skal ytes under betingelser bestemt av det offentlige.
346 Blandingsøkonomien har lange tradisjoner i Norge.

347 **En ny grønn økonomi**

348 Den økonomiske politikken må sørge for at også generasjonene etter oss kan nyte godt av jordens
349 ressurser. Det innebærer ansvarlig og bærekraftig bruk av ressursene. Derfor må en mye større del
350 av verdiskapningen baseres i produksjon, foredling og bruk av de fornybare naturressursene. Dette
351 kalles grønn økonomi.

352 I grønn økonomi står bioøkonomi sentralt. Bioøkonomien handler om produksjon og foredling av
353 fornybare ressurser. Det er i dag stor etterspørsel etter mat, fôr, materialer, kjemikalier og energi fra
354 biobaserte råvarer. Veksten i dette markedet vil kunne gi økt verdiskapning og vekst for norske
355 bedrifter, industri og distrikt.

356 **Markedskreftene må styres**

357 Produksjon og fordeling av produksjonsresultatet, skal påvirkes av folkevalgte gjennom politiske mål
358 og prioriteringer. Senterungdommen har som mål å ta hele landet i bruk. Det forutsetter produksjon
359 og verdiskapning lokalt, der folk bor. Dette skaper arbeidsplasser og dermed grunnlag for bosetting
360 over hele landet. Hvor produksjonen foregår og hva som blir produsert kan i stor grad påvirkes av
361 den førende økonomiske politikken.

362 For Senterungdommen er ikke mest mulig statlig styring av økonomien et mål i seg selv, men uten at
363 vi fører en målrettet økonomisk politikk, vil frie markedskrefter styre både produksjon og fordeling.
364 Dette er ikke forenlig med vårt mål om et mer desentralisert samfunn hvor folkevalgte lokalt får økt

365 innflytelse, og hvor tjenestetilbudet styrkes i byer som i bygder. Det er derfor viktig at det frie
366 markedet reguleres ut fra politiske mål og prioriteringer.

367 **Rettferdig fordeling**

368 Senterungdommen vil føre en fordelingspolitikk som utjevner sosiale, økonomiske og geografiske
369 forskjeller. Alle skal gis lik mulighet til å lykkes. For at verdier skal fordeles, må de først skapes. Når
370 verdiene så er skapt, vil ikke et fritt marked automatisk sørge for en god fordeling av
371 produksjonsverdien. Fordelingspolitikken er derfor avgjørende for å motvirke sentralisering av goder
372 og makt.

373 **Den tyngste børa skal bæres av dem med de bredeste skuldrene**

374 For å sikre god fordeling, er et progressivt skatteopplegg avgjørende. Fordelingssystemets bærende
375 prinsipp er å yte etter evne. Dette er også helt avgjørende for skattemoralen. En politikk hvor
376 fellesskapet sikrer enkeltindividet en grad av økonomisk trygghet må likevel ikke bety at individets
377 ansvar for egne handlinger og innsats fjernes. Senterungdommen vil ikke gå inn for en likhetstanke
378 som gir samme tilgang på goder uansett innsats. Denne avveiningen mellom økonomisk jamstilling og
379 belønning for samfunnstjenende innsats vil være en av de viktigste og vanskeligste utfordringene.

380 **Små og mellomstore bedrifter**

381 Også i framtida vil små og mellomstore bedrifter være ryggraden i næringslivet i Norge. Dette må
382 staten være med å legge til rette for. For å sikre klima og miljø, arbeidsplasser, og lokalsamfunn, er
383 en variert geografisk bedriftsstruktur essensielt.

384 Det vil bli viktig å skape lokale nettverk på tvers av bransjene for å sikre innovasjon og utnytte
385 kompetanse. Å sikre lønnsomhet for små og mellomstore bedrifter fordrer gunstige statlige
386 ordninger.

387 **Internasjonal arbeidsdeling**

388 Norsk økonomi baseres i dag i stor grad på import og eksport til utlandet. Dette gir oss god tilgang på
389 materielle goder. Samtidig gjør deltakelsen i fri internasjonal konkurranse det vanskelig å styre vår
390 hjemlige næringsutvikling etter nasjonale mål. Senterungdommen mener Norge fortsatt skal utnytte
391 fordelene i internasjonal handel. Vi må likevel i større grad enn tidligere fordomsfritt vurdere
392 endringer i dagens frihandelsprinsipper, slik at både hensynet til egne mål for samfunnsutviklingen,
393 og hensynet til utviklingslandene bedre kan ivaretas.

394 **Statens Pensjonsfond Utland (SPU)**

395 SPU skal i sin forvaltning, sine investeringer og sin eierskapsutøvelse styrke sitt arbeid med etikk.
396 Fondet skal fremme en utvikling i de virksomheter de er investert i som bidrar til å bedre arbeidsmiljø
397 og sosiale rettigheter, og redusere negative helse- og miljøpåvirkninger. SPU skal kunne investere i
398 infrastruktur i Norge.

399 **Senterungdommen mener:**

- 400 • En blandingsøkonomi, der markedet korrigeres ut i fra politiske prioriteringer, er den beste
401 måten å styre økonomien på.
- 402 • Fremtidens verdiskapning i Norge skal i størst mulig grad baseres gjennom produksjon,
403 foredling og bruk av fornybare naturressurser.
- 404 • Et progressivt skatte- og avgiftssystem vil sørge for god fordeling og stimulere til god
405 skattemoral.
- 406 • Eiendomsskatt er en usosial skatt. Innkreving kan skje når staten ikke gir kommuner
407 nødvendige økonomiske rammer for å forsvarlig utføre sine oppgaver.
- 408 • Avgifter skal brukes for å stimulere til atferd som er i tråd med ønsket samfunnsretning.
409 Avgiftstrykket skal differensieres etter sosiale, økonomiske og geografiske forskjeller.
- 410 • Frihandel må ikke gå ut over nasjonalstatenes mulighet til å sikre egne primærbehov.

411 **Dissens 1: Magnus Weggesrud**

412 **Nytt kulepunkt:**

- 413 • Innkreving av bompenger og annen direkte trafikantbetaling er en usosial ekstrabeskatning
414 av innbyggerne som skal begrenses til et minimum. Samferdselsinfrastruktur er et statlig
415 ansvar som i større grad skal finansieres over skatteseddelen og andre statlige midler. Når et
416 veiprojekt er fullfinansiert skal en eventuell bomstasjon fjernes umiddelbart.

417 **6. Forvaltning**

418 **Bærekraftig bruk**

419 Jorden er et skjørt økosystem bestående av vann, jord, og levende organismer. Det er dette som er
420 dominerende, og ikke menneskenes virksomhet. Det er vi som må tilpasse oss naturen som vi er en
421 del av, ikke motsatt. Menneskene er en del av naturen og må leve, bruke og arbeide med naturen –
422 ikke imot den. I dette ligger prinsippene om bærekraftig bruk og den gode husbond. Vi har ikke arvet
423 jorda av våre forfedre – vi låner den av våre etterkommere.

424 Muligheten til ren luft, rent vann og ren mat er alvorlig truet, både nasjonalt og globalt gjennom
425 klimaendringer og forsøpling av naturen skapt av menneskers virksomhet. God forvaltning, grønn
426 omstilling og tilpasning til en aktivitet innenfor naturens bæreevne, må være i fokus internasjonalt,
427 nasjonalt og hos enkeltmennesket.

428 **Vern gjennom bruk**

429 For Senterungdommen handler forvaltning av ressurser om bærekraftig bruk, men ikke overforbruk.
430 Alle som lever i dag og i framtiden skal kunne nyte godt av de fruktene jorden bærer. Det
431 overforbrukes ressurser i dag. Gjennom vår aktivitet ødelegger vi mulighetene for framtidige
432 generasjoner til å dekke sine grunnbehov.

433 Økonomiske og økologiske systemer er knyttet tett sammen. Økologi kan ikke fraskilles den
434 økonomiske debatten, og forvaltning av naturressurser er også en viktig oppgave for de som forvalter
435 økonomien. Som eksempel kan genetiske stoffer i ville planter og dyr bidra med milliarder av kroner
436 årlig til verdensøkonomien i form av bedre avlingstyper, nye medisiner og råmateriale til industrien.
437 Bortsett fra nytteverdien er det også moralske, kulturelle, etiske og rent vitenskapelige grunner til å
438 bevare ville arter.

439 Målet har oftere og oftere blitt penger, og mennesker og naturen har blitt midler som skal brukes,
440 med få hensyn, for størst økonomisk vekst. Dette må redefineres. Vi mennesker må samle oss om
441 målet om en velfungerende natur. Både fordi det er god forvaltning av nåtidens og fremtidens
442 ressurser, men også fordi det i det målet ligger lykkelige og friske mennesker. Penger skal være et
443 middel i å nå disse målene, og ikke være et mål i seg selv.

444 Det er et problem at ansvar for å forvalte naturressurser og beskytte miljøet ofte er lagt til andre
445 institusjoner enn de som styrer økonomien.

446 **Privat eiendomsrett**

447 For Senterungdommen er retten til å eie eget hjem, egen eiendom og egne produksjonsmidler
448 grunnleggende. Det private eierskapet motiverer enkeltindividet til å ta mer ansvar, noe som henger
449 tett sammen med forvaltning. Våre ideer bygger på at mennesket gjennom ansvar og synlig
450 egeninteresse vil forvalte sitt gods i et langsiktig perspektiv.

451 **Senterungdommen mener:**

- 452 • Den private eiendomsretten må vernes om, men at den ikke er uten forpliktelser for eier.
- 453 • Eierskap og kontroll over naturressurser i Norge skal tilhøre det norske folk. Dette fordrer
454 videreføring av konsesjonsregelverk og hjemfallsrett.
- 455 • Det beste vernet av natur skjer gjennom bærekraftig bruk.

456 **Allemannsretten**

457 Gjennom flere tusen år har nordmenn hatt tilgang til naturen som gir ressurser og opplevelser vi kan
458 leve av. Vi vil at allemannsretten skal videreføres og styrkes. Alle skal ha den samme retten til å
459 ferdes og oppholde seg i utmarka i Norge, uavhengig av hvem som er grunneier. Det er samtidig
460 viktig å påpeke de skillelinjer der allemannsretten krysser den private eiendomsretten. Private
461 grunneiere skal ha rett til å begrense rettigheter folk har til ferdsel gjennom innmark, som dyrket
462 mark, hustomt og annen næringseiendom.

463 **Konsesjonslov og odels- og åsetesrett**

464 Odels- og åsetesretten er viktig for forvaltningen av naturressursene i Norge. Den ivaretar både
465 hensyn til langsiktig forvaltning av ressursene og samsvaret mellom rettigheter og plikter. Loven
466 stimulerer til handling utover egne kortsiktige interesser. For eksempel kan en gårdeier påkoste seg å
467 plante ny skog, selv om det er først om en eller to generasjoner avkastningen kommer. Dette er god
468 eiendomsforvaltning. I den eksklusive retten til å eie ligger dermed også plikten til å drive
469 jordbrukseiendommen. Dette er fremtidsrettet tenkning, selv om tenkningen er fremmed for
470 økonomisk liberalisme.

471 Konsesjonsloven er viktig for å regulere omsetning og drift av landbrukseiendommer for å ivareta
472 viktige samfunnshensyn.

473 **Grønn omstilling**

474 Å forutse og avverge miljøskader må tas med i alle politiske beslutninger. De økologiske og
475 miljømessige sidene av politiske saker må vurderes med økonomi, handel, energi, landbruk og andre
476 forhold.

477 Plast, forsurening og oksygenmangel gjør at fisk, plankton og annet liv i havet står i fare for å dø på
478 grunn av vår aktivitet. Industrielt landbruk har gjort at vi er i ferd med å utarme mye av den mest
479 fruktbare matjorda i verden. Vår aktivitet gjør også klimasystemet ustabil, og de raske forandringene
480 er ødeleggende for livet på jorda. Dette er noen av områdene vår aktivitet påvirker naturen negativt.

481 Gjennom produksjon og foredling av fornybare bioressurser, kan vi erstatte alle de produkter og
482 varer vi i dag fremstiller av fossile naturressurser. Vårt hovedmål er et samfunn uten forsøpling av
483 luft, vann og jord, der vi spiller på lag med naturen for å leve gode liv i all framtid. Det innebærer en
484 omfattende omstilling hvor dagens forbruk av fossile naturressurser må erstattes av fornybare,
485 samtidig som vi må redusere det totale materielle forbruket fundamentalt.

486 For å få til dette, trengs en sterk statlig kraftanstrengelse – både med kapital og eierskap. Å bygge
487 grønn industri kan ikke overlates til markedet alene. Det vil ta altfor lang tid – tid vi ikke har. I tillegg
488 til dette må markeder for produktene skapes. Her står skatte- og avgiftssystemet sentralt. Det som
489 forurenser må koste mer enn det som ikke forurenser. Geografiske og økonomiske forskjeller skal
490 kompenseres for, men over hele landet skal det legges til rette for nullutslippssystemer. Det
491 innebærer sterke statlige incentiver.

492 **Tilpasning til naturen**

493 Måten vårt moderne samfunn er strukturert på gjør at færre har kontakt med naturen, og mangler
494 derfor forståelse for de prosesser som skjer rundt oss. Naturen kommer ofte i skyggen av den
495 økonomiske veksten, selv om vi alle burde ha en grunnleggende forståelse av at velfungerende natur
496 er avgjørende for alle sektorer og mennesker.

497 Enkeltmennesket sitter også på et ansvar overfor sine medborgere i verdenssamfunnet, og dets
498 etterkommere. Alle må vi opptre på en slik måte at vårt levesett i størst mulig grad tilpasses naturen
499 rundt oss. Et bruk-og-kast-samfunn er verken bærekraftig eller god forvaltning. Selv om stadig flere
500 og nye ting har blitt viktig i vårt samfunn, er vi fortsatt helt avhengige av en velfungerende natur som
501 gir oss nok ren mat, vann og luft.

502 Gjennom våre kortsiktige handlinger settes naturen til side for utviklingen av vårt moderne samfunn.
503 Menneskelig aktivitet skader og ødelegger mange av de økosystemene vi selv er avhengige av for å
504 leve. Vi må fortsette å skape samfunn med arbeidsplasser og muligheter for mennesker. Samtidig må
505 vi huske at det er på grunn av en velfungerende natur vi kan leve som vi gjør, og sørge for at vår
506 aktivitet ikke begrenser disse mulighetene.

507 **Jordbruk**

508 Jordbruk er bruk av jord. Den totale bruken av jord avgjør hvor stor planteproduksjonen er. Dette er
509 grunnlaget for å beregne en nasjons matvaresikkerhet. Senterungdommen vil øke matproduksjonen i
510 Norge, på norske ressurser. Det innebærer å øke areal i drift og avlingsnivået. Skal vi få dette til, må vi
511 ta hele landet i bruk, og basere jordbruket på en mer variert bruksstruktur enn i dag med flere små
512 og mellomstore gårder, enn store. For å få dette til er lønnsomhet det viktigste. Det må lønne seg å
513 produsere mat, både til dyr og mennesker.

514 Som en del av forvaltningen og bruk av naturressurser har jordbruket en sentral plass. Gjennom
515 jordbrukere som kjenner naturen og kan sin agrobiologi vil naturen drives på en best mulig måte. For
516 Senterungdommen er kunnskap derfor viktig for å sikre at jordbruket blir drevet bærekraftig og
517 effektivt, uten at det fører til rovdrift og utarming. I landbruksbedrifter der hele produksjonen er
518 satset på ett kort vil det kanskje være effektivt der og da, men ikke god forvaltning. Stordrift vil være
519 sårbart i perioder med ressursknapphet. Det største er ikke nødvendigvis best, ei heller i jordbruket.
520 Senterungdommen ser fordelene med mindre og mellomstore bruk, og mener de er viktige for å
521 sikre en norsk matproduksjon i fremtiden. En variert bruksstruktur gir best muligheter til å produsere
522 maten på en bærekraftig og klimavennlig måte.

523 En av grunnsteinene i en nasjonalstat er å kunne brødfø sitt eget folk. Slik det er i dag klarer ikke
524 Norge det. Det er et problem at vi ikke opprettholder vår plikt og rett på å sørge for trygg og ren mat
525 til eget folk. Dette er også et sikkerhets- og beredskapsspørsmål. Trygg mat til egen befolkning, også
526 ved krisesituasjoner er nødvendig. Særlig med tanke på klimautfordringer, men også andre konflikter
527 og ustabiliteter, kan ikke Norge basere sin matpolitikk på at det er varer å få kjøpt på
528 verdensmarkedet.

529 I tillegg til at jordbruket er en viktig del av forvaltningen av naturressursene, fører det også med seg
530 positive ringvirkninger. Norsk matproduksjon gir verdiskapning og arbeidsplasser rundt om i hele
531 landet. Dette mener senterbevegelsen er viktig for å sikre det gode liv i små lokalsamfunn. Gjennom
532 hundrevis av år har bonden overlatt gården til neste generasjon med den tankegang at jorda skal

533 drives minst like bra, om ikke bedre. Det er viktig at en slik tankegang fortsatt står sterkt i jordbruket,
534 og at den overføres til andre deler av samfunnet.

535 **Senterungdommen mener:**

- 536 • Sjølforsyningsgraden på mat skal økes og beregnes ut ifra den totale planteproduksjonen i
537 Norge. Mat som produseres på importerte innsatsfaktorer, skal derfor ikke regnes med.
- 538 • Det er viktig å styrke importvernet betraktelig, kjempe for minimal utbygging på
539 jordbruksområder og sikre matvareberedskapen.
- 540 • Vi må stimulere til mindre enheter i jordbruket og mindre volumintensiv drift for å kunne øke
541 matproduksjonen på norske ressurser og ta i bruk ressursene der de er.
- 542 • Matjordressurser skal gis et absolutt vern mot omdisponering til annet enn landbruksformål.
- 543 • Andelen leiejord må begrenses til et minimum. Det at eier er driver, er et viktig incentiv for
544 god agronomisk drift og forvaltning.
- 545 • Forhandlingsinstituttet mellom stat og faglagene i jordbruket som grunnlag for den norske
546 modellen i jordbrukspolitikken, må opprettholdes. Stortinget har hovedansvaret for
547 jordbrukspolitikken.
- 548 • Norsk matproduksjon er med på å fremme god folkehelse.
- 549 • Utnytte fôrressursene i utmark i enda større grad.

550 **Dyrevelferd**

551 At vi sørger for god dyrevelferd, er en forutsetning for at vi mennesker kan holde husdyr. Et
552 gjennomsliktig jordbruk med mange små og mellomstore enheter skaper bedre forutsetninger med
553 lavt smittepress, og man kan lettere følge opp dyrene. Norges enorme tilgang på utmarksressurser
554 gir oss et godt utgangspunkt for utendørs dyrehold. Gjennom dette får dyrene større rom for å utøve
555 naturlig atferd, noe som igjen fremmer god dyrevelferd, forutsatt lav rovdyr tetthet. Et omfattende,
556 men ubyråkratisk, nasjonalt regelverk for dyrehold, i kontinuerlig utvikling i takt med forskningen
557 innenfor området, er viktig.

558 **Skogbruk**

559 Troen på at eierskap gir bedre forvaltning står sterkt for senterbevegelsen. Også når det kommer til
560 skog. Det er gjennom aktiv forvaltning skogen tas best vare på som den store ressursen den er. Det
561 ligger mange muligheter i skogen som må benyttes, men samtidig tas vare på for fremtiden. For å ta
562 vare på skogen er vern et alternativ, men ikke alltid den beste forvaltningen. Skogvern slik
563 naturmangfoldloven definerer det i dag innebærer at skogen tas ut av produksjon. Med mindre

564 verneformålet er klart definert, som ved vern av sjeldne arter eller naturtyper, er ikke det den beste
565 løsningen.

566 En aktiv forvaltning av skogen er det beste for å bevare skogen og for å opprettholde produksjonen, i
567 tillegg til den viktige rollen skogen spiller i klimaregnskapet. Senterungdommen vil ha politikk som
568 stimulerer til god skogskjøtsel. Det skal legges til rette for at sluttavvirkning utelukkende skal skje på
569 fullmoden skog.

570 Trær og andre planter binder CO2. Aktiv skogpolitikk er et jordnært, konkret og billig tiltak for å
571 lykkes i klimakampen. Skogen har flere viktige funksjoner. Den binder karbon, renser lufta og bidrar
572 til å regulere temperaturen på jorda. I tillegg kan trevirke brukes til å erstatte produkter som i dag
573 lages på fossile ressurser, som kull, olje og gass. Derfor er skogen en viktig del av klimaløsningen som
574 er en av bærebjelkene i det grønne skiftet. Vi ser et stort potensial i nye arbeidsplasser og at Norge
575 kan bygge opp ny grønn industri, som vil gi mange arbeidsplasser og økonomisk vekst.

576 **Senterungdommen mener:**

- 577 • Skogen er motoren i det grønne skiftet. Alle produkter vi i dag lager av karbon fra fossile
578 ressurser, kan lages av karbon fra trevirke.
- 579 • Alle nye statlige byggeprosjekter skal vurdere trevirke som hovedkonstruksjonselement.
- 580 • Skogvern skal baseres på kunnskap, og være frivillig.

581 **Fiskeri**

582 Senterungdommen mener at de marine ressursene tilhører fellesskapet, og skal komme det norske
583 folk til gode. Derfor må man tilrettelegge for norsk eierskap i fiskerinæringen, og sørge for at
584 lokalsamfunn høster goder av ressursene i havet. Fisken er historisk den ressursen som satte Norge
585 på kartet internasjonalt. Vår handel med hanseatene opprettet Norges første, faste etablerte,
586 internasjonale handelsforbindelser. Fiskeriet har bidratt til verdiskapning i praksis i Norge langs hele
587 kysten. En bærekraftig og effektiv ressursstyring av de maritime ressursene vil bidra til at Norge vil
588 fortsette å blomstre som fiskeri- og kystnasjon med liv langs kysten i hele landet, også i fremtiden.

589 **Senterungdommen mener:**

- 590 • At norske fiskeressurser skal eies og forvaltes av det norske folk.
- 591 • At fiskeripolitikken skal gjenspeile grunnverdiene til Senterungdommen om lokal forankring,
592 og at verdier skal komme lokalsamfunn til gode.
- 593 • At Deltager- og råfiskloven skal opprettholdes

- 594 • At det skal innføres kontroll av turistfiske gjennom opprettelse av grensekontroll og
- 595 kvoteordning for turistfiskeanlegg.
- 596 • Alle skal kunne satse på en yrkeskarriere i fiskerinæringen, uavhengig av økonomiske
- 597 forutsetninger gjennom statlige støtteordninger for de som trenger det.
- 598 • Verdiskapningspotensiale i restråstoff og biprodukter fra fiskeriene må utnyttes bedre.
- 599 • At vi gjennom innovasjon og utvikling skal sørge for at de marine ressursene høstes og
- 600 foredles med hensyn til dagens og fremtidens klimautfordringer.

601 **Havbruk**

602 Sjømatnasjonen Norge har store komparative fortrinn innen maritim sektor og marine næringer.
603 Norge er i en geografisk særstilling med vår langstrakte kystlinje. I kombinasjon med godt utbygd
604 infrastruktur er vi svært godt egnet for høsting og produksjon av sjømat. Norge skal være verdens
605 fremste sjømatnasjon, og ved innovativ, miljøvennlig og bærekraftig utvikling vil vi kunne styrke en
606 allerede sterk posisjon i det nasjonale og internasjonale sjømat-markedet.

607 Senterungdommen vil utforme havbrukspolitikken slik at den bidrar til å sikre lønnsomme bedrifter,
608 konkurransedyktighet og økt markedsfokus. Dette i tråd med vår distriktspolitiske ideologi om lokal
609 forankring og en geografisk differensiert verdiskapning.

610 Havbrukspolitikken til Senterungdommen skal bidra til at næringens miljømessige fotavtrykk
611 minimeres og skal oppfordre havbruksaktører til nasjonalt eierskap og grønne løsninger. Staten skal
612 tilrettelegge for at aktører i næringen ønsker å ta disse stegene selv, gjennom økt satsing på
613 forskning og løsninger som gjør endringen til en mer klimavennlig næring lønnsomt for næringen.

614 **Senterungdommen mener:**

- 615 • Havbruksnæringen skal ha en trygg vekst gjennom kriterier med et akseptabelt miljømessig
- 616 fotavtrykk.
- 617 • Kommunene skal ha ansvar for arealforvaltningen til sjøs og skal ha økonomiske
- 618 kompensasjoner når de stiller kommunalt areal til disposisjon.
- 619 • Havbruksnæringen skal drives slik at andre næringsaktører ikke hindres i sitt virke.
- 620 • Man skal oppfordre til løsninger som oppfordrer til at oppdrett skjer med mindre
- 621 miljømessige konsekvenser.

622 **Distriktene er motoren i det grønne skiftet**

623 I det grønne skiftet skal vi gå fra bruk av sorte (fossile) til grønne (fornybare) karboner. De fornybare
624 naturressursene ligger spredt over hele landet og må tas i bruk og forvaltes der de er. Skal dette skje,
625 må det også bo folk der ressursene er, som kan forvalte dem. Derfor vil det grønne skiftet gi en
626 renessanse for distriktene. Nye arbeidsplasser, industri og verdiskapning gjennom bruk og foredling
627 av fornybare ressurser vil bidra til befolkningsvekst og bedre økonomiske kår for mange norske
628 distriktskommuner. Dette fordrer en aktiv stat, som ser verdiene og mulighetene distriktene har i det
629 grønne skiftet.

630 **Klima i internasjonalt perspektiv**

631 Norge løser ikke klimautfordringene på egenhånd, og må samarbeide globalt med andre land for å
632 oppnå kutt av utslipp som monner. Norge skal være en pådriver for internasjonale avtaler som bidrar
633 til å redusere utslipp, både globalt og nasjonalt. Norge skal ta sin del av klimaansvaret, og at vi raskt
634 omstiller oss til å bli et lavutslippssamfunn. Det er de fattigste landene, med dårlig utbygd
635 infrastruktur, som vil merke klimaendringene først og hardest. Det er derfor viktig at Norge bidrar
636 med bistand og annen hjelp for å forebygge de verste scenariene.

637 **Senterungdommen mener:**

- 638
- Norge skal lede an i arbeidet for forpliktende internasjonale klimaavtaler, men at slike avtaler
639 aldri må bli en hvilepute mot å kutte nasjonalt.

640 **7. Likeverd**

641 **Mennesket**

642 Hovedmotivasjonen for Senterungdommens politiske arbeid er å bedre livskvaliteten for mennesket,
643 i samspill med naturen. Hvert menneske er født frie og ukrenkelige. Alle er like mye verdt, og ingen
644 skal oppleve diskriminering på bakgrunn av den de er. Hvert eneste menneske er unikt og
645 uerstattelig, og respekten for menneskeverdet er viktigere enn alle andre verdier. Vi har alle et
646 medfødt ansvar og en plikt til å møte andre med respekt og omtanke, slik vi selv ønsker å bli møtt.

647 Vi tror ikke samfunnsutviklingen er forutbestemt, men at vi mennesker kan påvirke og snu den. Vi har
648 fri vilje til å velge hvilke verdier vi legger vekt på, og dermed hvilket samfunn vi vil skape oss. Ved
649 bevisste valg kan vi forme vår livssituasjon og forandre samfunnet – i stedet for å tilpasse oss til det
650 som er. Vi har dermed ansvar for egne liv og fremtiden. Dette ansvaret kan ingen fri seg fra, og det
651 krever aktiv deltakelse fra den enkelte.

652 Tanken om at vi skal ta ansvar for oss selv innebærer medansvar for andre og for omgivelsene. Vi kan
653 ikke betrakte mennesket uten å se det i sammenheng med det fellesskap det lever i. Individ og
654 fellesskap er ikke «motsatte» størrelser som kan settes opp mot hverandre. De forutsetter
655 hverandre. Fellesskap og samhold uten frihet oppleves ikke som meningsfullt.

656 Ideen om at mennesket kan ta ansvar, er bærebjelken for folkestyret. Mennesket er ansvarlig for sine
657 handlinger – eller for å la andre handle. Dette ansvaret må ikke legges på autoriteter eller politiske
658 systemer. Menneskets ansvar består blant annet i å se seg selv som en del av et fellesskap og vise
659 vilje til å ta del i politisk arbeid. Vi må organisere samfunnet slik at flere trekkes med. På dette
660 grunnlag avviser vi sentralisering. Frihetsbegrepet har mening kun innenfor rammene av et fellesskap
661 – frihet gjennom ansvar. På den andre siden vil maktkonsentrasjon med mye byråkrati og kontroll
662 ikke gi den medbestemmelse og tillit frihet krever.

663 Vårt menneskesyn gjelder alle mennesker i verden. Derfor er det vårt ansvar å se
664 samfunnsutviklingen i et globalt perspektiv. Vi må bidra til en utvikling som gir global utjevning.

665 **Min frihet stopper der den forringer andres**

666 Den første artikkelen i FNs verdenserklæring om menneskerettigheter sier blant annet at alle er født
667 frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter. Dette er også grunntanken i vårt syn på
668 mennesker og frihet. For at alle skal være like frie er det viktig at de får samme muligheter til

669 utfoldelse og utvikling. Frihet er ikke kun en uttømmende personlig rettighet, den er også begrenset
670 og regulert. Dette er helt nødvendig for å ha et fungerende samfunn. Frihet er retten til å være den
671 man er, si det man mener og gjøre det man vil, innenfor de normer og regler som gjelder. Samtidig
672 må det presiseres at normer og regler noen ganger må brytes for å utvikle samfunnet videre. Med
673 frihet kommer stort ansvar, og den gyldne regel er her sentral. Gjør mot andre, det du ønsker at andre
674 skal gjøre mot deg. Et enkelt menneskes frihet skal ikke innskrenke andres frihet.

675 **Aktiv dødshjelp**

676 Alle mennesker har rett til å dø på en rettferdig og human måte. Mennesker som skal dø må få lov til
677 dette på egne premisser, selv om det kan være et valg pårørende ikke er enige i. Dette er å møte
678 mennesker som medmennesker og respektere livet til den som lever det.

679 Når en pasient lider utholdelig, ikke har noen realistiske utsikter til bedring, og har tatt et
680 selvstendig valg om å dø, mener vi aktiv dødshjelp skal være mulig. Dette fordrer et klart og tydelig
681 regelverk, med gitte kriterier, og der en lege og en psykolog, uavhengig av hverandre, vurderer om
682 kriteriene er oppfylt.

683 **Senterungdommen mener:**

- 684 • Eutanasi og assistert selvmord bør bli lovlig i Norge, forutsatt et strengt regelverk.

685 **Dissens 2: Oda Maria Irgens Hokstad og Ingrid Nikoline Sand ønsker at avsnittet strykes og**
686 **erstattes med følgende:**

687 **Passiv dødshjelp**

688 Hvordan vi tar vare på de som trenger det mest sier mye om hvilke verdier vi setter høyt i samfunnet
689 vårt. Vi mener at livet til et menneske ikke kan slutte å ha verdi. Vi mener at fokuset burde være på
690 behandling, lindring, omsorg og det mellommenneskelige. Norsk helsevesen skal være til for å redde
691 liv, ikke ta liv. Norge skal videreføre dagens ordning med passiv dødshjelp.

692 **Familien**

693 Senterungdommen ser hjem og familie som en grunnleggende sosial enhet i samfunnet. Forholdene i
694 hjemmene er av avgjørende betydning for barnas og de voksnes utvikling og trivsel. Behovet for
695 omsorg, trygghet og nærhet må i første rekke tilfredsstilles hjemme. Her utvikles identitet og
696 tilhørighet. Senterungdommen mener det er en viktig verdi at familiene selv kan velge ulike måter å
697 organisere familielivet på.

698 Familien er den næreste mellomenneskelige relasjonen vi har. Vi mener en familie skal defineres
699 uavhengig av kjønn eller legning. Alle skal ha frihet til å elske den man vil, det finnes derfor ingen
700 fasit på hvordan en familie skal se ut. Det viktigste er omsorgsevnen.

701 **Senterungdommen mener:**

- 702 • En av statens viktigste oppgaver er å sørge for at det er små sosiale forskjeller mellom
703 familier, slik at barn og unge kan få en trygg og god oppvekst med god livskvalitet.
- 704 • At alle, uavhengig av legning, skal ha mulighet til å adoptere.
- 705 • Enslige skal gis god mulighet til å adoptere.
- 706 • Gi like sosiale og juridiske muligheter til alle typer familier.
- 707 • Åpne for at barn kan ha flere enn to juridiske foreldre.

708 **Likestilling, LHBTIQ+ og kjønn**

709 Likhet og likeverd er grunnsteiner i samfunnet. For at alle skal ha frihet til å leve og utfolde sine liv,
710 må man først og fremst ha like muligheter. Likestilling er viktig for å skape et bedre og mer rettferdig
711 samfunn. Likestilling omhandler ikke bare kjønn, men også etnisitet, religion, legning og livssituasjon.
712 Vi krever rettferdighet i samfunnet. Alle skal ha tilgang på de samme godene. Et samfunn hvor alle
713 kan være seg selv og ha like muligheter, er et godt samfunn.

714 Likestilling mellom kvinner og menn betyr at alle mennesker skal ha lik rett til utvikling, utdanning og
715 arbeid. Kvinner og menn bør ha samme rett og plikt til omsorg og ansvar for barn.

716 Senterungdommen vil arbeide for at kvinner og menn skal dele ansvar på like vilkår i hjem, arbeids-
717 og samfunnsliv.

718 **Senterungdommen mener:**

- 719 • Det bør åpnes for et tredje juridisk kjønn.
- 720 • Retten til selvbestemt abort frem til uke 12 ligger fast.
- 721 • LHBTIQ+ -personers utfordringer er en viktig del av folkehelsearbeidet, og det er
722 myndighetenes ansvar å bedre levekår og livskvalitet for disse personene, samt sikre
723 likeverdige helsetjenester.
- 724 • Videreføre ordninger med kjønnskvolter.

725 **Bioteknologi**

726 For Senterungdommen må de muligheter som ligger gjennom bioteknologi og genteknologi ses ut i
727 fra hva som er etisk og verdimeessig riktig. Alle mennesker har rett til liv, uavhengig av
728 utviklingsmuligheter og de evnene de har. De positive mulighetene som ny teknologi bidrar til, må
729 reguleres gjennom et lovverk som setter klare grenser for hva som er etisk, medisinsk og
730 ressursmessig akseptabelt. Senterungdommen mener vi skal være åpne for teknologi som kan gjøre
731 menneskers liv bedre. Samtidig må man være skeptisk til å rokke ved naturen, livets gang og
732 evolusjonen. Vi må arbeide for at slik teknologi ikke skaper et klasseskille i samfunnet mellom de som
733 har råd til å benytte seg av de nye tilbudene og ikke.

734 **Senterungdommen mener:**

- 735 • Fostervannsdagnostikk kun skal tilbys risikogrupper.
- 736 • Surrogati ikke skal bli lovlig i Norge.
- 737 • Eggdonasjon skal tillates på lik linje med sæddonasjon. De donerte eggene skal være
738 overskuddsegg etter IVF-behandling.
- 739 • Barn født ved hjelp av assistert befruktning, gjennom egg- eller sæddonasjon skal ha rett til å
740 få vite donors identitet ved fylte 18 år.
- 741 • Assistert befruktning for enslige kvinner skal bli lovlig, på lik linje med par.

742 **Dissens 3: Ruben Skrede og Bernt Halvor Bråthen ønsker siste punkt strøket.**

743 **Arbeidsliv**

744 Arbeid er viktig både for individets selvrealisering og familielivet. Arbeidslivet bidrar til sysselsetting,
745 økonomisk vekst og utnyttelse av ressurser. I Norge preges arbeidslivet av høy grad av organisering
746 og omfattende lovverk, men er i under sterkt press fra EU gjennom EØS-avtalen. Norske lønns- og
747 arbeidsvilkår trues gjennom sosial dumping.

748 Trepertssamarbeidet er avgjørende for å ha et ryddig arbeidsliv gjennom å bekjempe
749 arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Tillit er viktig for å ha et inkluderende og godt arbeidsliv
750 hvor arbeidstakere har medbestemmelse og er tilfredse med hensyn til deres arbeidsforhold og
751 oppgaver. Mengden byråkrati er økende, hvilket er veldig ødeleggende for både arbeidsgiver og
752 arbeidstaker.

753 **Senterungdommen mener:**

- 754 • Vi må styrke trepartssamarbeidet.
- 755 • Norske lønns- og arbeidsvilkår skal gjelde for alle som jobber i Norge og i norske farvann.
- 756 • Mengden byråkrati i offentlig sektor må reduseres.
- 757 • Pensjonsalder skal være i samsvar med befolkningens generelle livskvalitet og arbeidsevne.
- 758 • Vi skal ha en pensjonsordning som er rettferdig mellom generasjonene.

759 **Straffesystem**

760 Tredeling av statsmakten mellom lovgivende, utøvende og dømmende makt er et viktig grunnlag for
761 et stabilt samfunn. Derfor må rettsstaten vernes om. Hovedformålet med straffesystemet skal ikke
762 være å straffe bare for straffens skyld, men for å rehabilitere og tilbakeføre den dømte til samfunnet
763 og hindre gjentakelsesfaren.

764 Senterungdommen mener nivået på straffeutmålingen skal skje i samsvar med alvorlighetsgraden på
765 forbrytelsen. Ulike soningsformer og straffenivå må jevnlig vurderes opp mot kriminalstatistikk og
766 samfunnsvirkning.

767 Norge skal ikke gjeninnføre dødsstraff i noen form. Dette er en foreldet form for straff, og kan føre til
768 at uskyldige ikke får sin rettmessige rettergang.

769 **Livssyn og tro**

770 Norge er et land bygget på kristne og humanistiske verdier. I dag er mangfoldet stort, og dette må
771 samfunnet både ta høyde for og tilrettelegge for. Religionsfriheten er en vesentlig menneskerett, og
772 står sterkt i det norske samfunn. Religion og livssyn skaper for mange en møteplass og har derfor
773 også et inkluderende og sosialt perspektiv. For å sikre de verdier som står sterkt i samfunnet er det
774 også viktig å stille visse krav til de institusjoner vi har i Norge. Den norske stat bidrar med midler for å
775 opprettholde religionsfriheten. Frihet bærer med seg et ansvar og er ikke alltid fritt for premisser
776 eller vilkår som kan stride med norske verdier. Menneskeverd, likeverd og religionsfrihet er
777 grunnsteiner i et rettferdig og anerkjennende samfunn.

778 **Senterungdommen mener:**

- 779 • Det må settes strenge vilkår for tildeling av statsstøtte til tro- og livssynssamfunn.
- 780 • Kirkebygg er nasjonale institusjoner som må tas godt vare på.
- 781 • Det er ikke hensiktsmessig med et nasjonalt regelverk rundt heldekkende plagg.

782 • Forby rituell omskjæring av barn.

783 **Desentralisert utdanning for alle**

784 Skole og utdanning har stor betydning for den enkeltes utvikling og for den generelle
785 samfunnsutviklingen. Skolen formidler verdier som er av fundamental betydning for menneskenes
786 holdninger. Derfor skal skolen ha en verdiforankring i pakt med kristne og humanistiske
787 grunnverdier. Skolen skal legge stor vekt på å utvikle medmenneskelighet, samarbeidsevne,
788 toleranse og solidaritet. Skolen må også stimulere den enkeltes ansvarsfølelse for egen atferd og
789 utvikling, og evnen til å overholde normer og regler som samfunnet bygger på. Utdanningen må
790 legges opp i samsvar med demokratiske idealer.

791 Skolen må hjelpe til med å gi den enkelte elev oversikt og kunnskap om samfunnsforholdene og
792 dermed gi grunnlag for samfunnsengasjement. Dette fordrer

793 at skolen gir elevene solide basiskunnskaper i teoretiske og praktiske fag. Utdanningen må ta sikte på
794 å møte kravet om allsidighet. Samfunnsutviklingen krever stadig større kunnskaper på nye områder.
795 Den spesialiserte utdanningen må derfor sikres utviklingsmuligheter med utgangspunkt i behovene
796 på de ulike felt i samfunnet. Som ledd i dette må den yrkesorienterte utdanningen og
797 lærlingeordningen styrkes. Den yrkesorienterte utdanningen må ta hensyn til lokale behov for
798 arbeidskraft.

799 Utdanningen skal være desentralisert. Et desentralisert skoleverk vil i større grad bygge på mindre
800 enheter. Dette vil skape grunnlag for bedre kontakt mellom lærer og elev, hjem og skole. Klassene
801 bør være små, slik at elever med ulike evner og forutsetninger lettere kan delta i felles undervisning.
802 Private utdanningsinstitusjoner har en utfyllende oppgave i et skoleverk som i hovedsak må være
803 offentlig. Skolen har en sentral plass i det norske kulturliv. Dens oppgaver består både i å overføre
804 kunnskaper og ferdigheter til nye generasjoner, og å formidle en kulturell arv.

805 Utdanningsinstitusjonene er i dag, sammen med arbeidsplasser, den viktigste arenaen for integrering
806 av mennesker med innvandrerbakgrunn. Alle barn skal gis et godt tilbud om språk- og
807 kulturopplæring, slik at de kan møte voksenlivet i Norge på en trygg måte. Det er viktig at barn med
808 innvandrerbakgrunn også skal få tilbud om morsmålsopplæring, slik at de ikke mister sin språklige og
809 kulturelle bakgrunn.

810 **Senterungdommen mener:**

- 811 • Skolen skal være gratis for å gi alle like muligheter, uavhengig av økonomi.
- 812 • Det er et mål at flest mulig barn går i barnehage.
- 813 • Opplæringen skal være mest mulig tilpasset den enkelte elevs forutsetninger og behov.
- 814 • Skolen skal være vår viktigste arena for integrering, inkludering og toleranseskapende arbeid.
- 815 • Utdanning er et offentlig ansvar. Private utdanningsalternativer skal kun være et supplement
- 816 til det offentlige og ikke kunne ta ut profitt.
- 817 • Det skal være like vilkår for elever uavhengig av målform. Læreverk og undervisning skal ha
- 818 like god kvalitet på bokmål, nynorsk og samisk.

819 **Hjelp fremfor straff**

820 I det norske samfunnet er det store utfordringer knyttet til narkotika. I et varmt velferdssamfunn er
821 det viktig å hjelpe de sårbare individene, og rusmisbrukere er blant de mest utsatte. Narkomane har
822 en avhengighets sykdom som trenger behandling fremfor straff, og spesialhelsetjenesten må sikre en
823 verdig behandling av rusavhengige. Hvert enkelt menneske med rusproblemer trenger tilrettelagt
824 oppfølging. Tilgangen på illegale narkotiske stoffer må reduseres for å hindre bruk, rekruttering og
825 overdoser.

826 **Senterungdommen mener:**

- 827 • Narkomane skal betraktes som syke og ikke som kriminelle, og oppfølgingen må således
- 828 flyttes fra straffesystemet til helsevesenet.
- 829 • Distribusjon og omsetning av narkotika skal fremdeles anses kriminelt etter straffeloven.
- 830 • Dagens ordning av straffbare forhold ved besittelse og bruk av narkotiske stoffer skal
- 831 opprettholdes.

832 **Dissens 4: Bernt Halvor Bråthen og Ruben Skrede ønsker nytt kulepunkt:**

- 833 • Norge skal legalisere cannabis og andre lettere narkotiske stoffer med sterk statlig
- 834 regulering. Dette primært for å slå ned på kriminelle miljøer som tjener millioner på salg av
- 835 stoffer. Statlig regulering vil sørge for å fjerne risikoen for syntetiske stoffer, samt hindre at
- 836 cannabis blir en inngang til kriminelle nettverk som distribuerer tyngre og farlige narkotiske
- 837 stoffer.

838 **8. Samhold**

839 **Bare blant mennesker blir mennesket menneske**

840 Alle mennesker betraktes som frie og autonome, og det å være ansvarlig for seg selv innebærer også
841 et medansvar for medmennesker og omgivelsene rundt. Mennesket er ikke skapt for å leve alene.
842 Snarere er vi sosiale dyr med en naturlig ansvarsfølelse til flokken. Som Paul Natorp sa det: «Bare
843 blant mennesker blir mennesket menneske.» Mennesket er ikke bare et medlem av fellesskapet,
844 men fellesskapet utgjør også summen av individene i flokken. Når mennesker møtes gjennom
845 idéutveksling, debatt og samarbeid, vil de sammen finne konsensus om hva som er det beste for
846 fellesskapet. Alle mennesker er likeverdige, og meninger skal møtes med respekt for å bevare den
847 frie, offentlige diskurs.

848 **Individ og lokalsamfunn**

849 Fellesskapet som helhet skal bevare individets frihet og ivareta de svakeste i samfunnet. Det legges
850 til grunn at medlemmene i fellesskapet har en ansvarsfølelse overfor hverandre. Er avstanden
851 mellom menneskene for stor, vil denne følelsen falme, og dette underbygger Senterungdommens
852 syn på at lokalsamfunnet er en viktig hjørnestein i demokratiets grunnmur. Tilhørigheten, samholdet
853 og nestekjærligheten står sterkest i lokalsamfunnet. Linjen går fra det lokale, via det nasjonale og
854 over til det internasjonale, men de samme verdiene må videreføres. Enkeltmenneskets frihet skal
855 bevares, og vi skal ikke tolerere urett mot verken felleskap eller enkeltindivid.

856 Lokalsamfunnsideen tar utgangspunkt i menneskets nærmiljø. Den vil utvikle små, oversiktlige
857 samfunn der fellesskap mellom mennesker, sosial trygghet og innflytelse i det lokale miljø er
858 grunnleggende. En samfunnsmodell bygd opp av små enheter, minsker avstanden mellom
859 menneskene og styrker de sosiale nettverk.

860 Lokalsamfunnsideen forutsetter stabile lokalsamfunn. Små enheter trenger stabilitet for å overleve.
861 Endringer i folketall og høy forflyttningsgrad har negative konsekvenser både for det lokale
862 folkestyret og lokalsamfunnet i bygd og by. Stabilitet og oversikt er en forutsetning for gode
863 nærmiljø.

864 Vi lever i en tid der samfunnsutviklingen fører til sentralisering av makt og tilhørigheten skyves fra
865 det lokale til det større, mer diffuse storsamfunnet. Derfor er det en kampsak for Senterungdommen
866 at det gjennom demokratiske virkemidler legges til rette for å ivareta lokalsamfunnet. Det skal ikke

867 spille noen rolle om man bor i bygd eller by – storsamfunnet skal bevare individets geografiske frihet
868 og på den måten sikre fullverdig livskvalitet over hele landet.

869 **Nasjonalstaten – Den svakestes sterkeste vern**

870 Det viktigste prinsippet i et velfungerende, demokratisk samfunn, er at makten skal komme nedenfra
871 og opp. Senterungdommen vektlegger spesielt at det skal være kort avstand mellom innbyggere og
872 folkevalgte. Vi mener at den beste måten å bevare disse demokratiske prinsippene er gjennom en
873 sterk nasjonalstat, der de folkevalgte tar beslutninger på vegne av folket. I en sterk nasjonalstat ligger
874 det en felles forståelse om verdier og kultur, og gjennom dette har samfunnet utviklet seg med et
875 sterkt samhold på tvers av ulikheter. Nasjonen er ikke bare et område innenfor statens grenser, men
876 et fellesskap der vi vil våre medmennesker godt.

877 I nyere tid har globaliseringen økt, og gjennom økende grad av styring gjennom økonomiske og
878 politiske avtaler, er den norske suvereniteten under et større press enn tidligere. Internasjonale
879 utfordringer løses best gjennom frivillig samarbeid mellom land, og nasjonale utfordringer løses best
880 gjennom suverene nasjonalforsamlinger. Den norske politikken skal ikke styres ovenfra og ned av
881 overnasjonale organisasjoner, men av det norske folk gjennom demokratisk deltakelse og folkevalgte
882 organer.

883 **Senterungdommen mener:**

- 884 • En av forutsetningene for et demokrati er at innbyggerne føler tilhørighet til et fellesskap.
885 Nasjonalstaten gir etter Senterungdommens mening den beste rammen for et slikt
886 fellesskap.
- 887 • En fordeling av statsmakten etter maktfordelingsprinsippet skal bevares.
- 888 • Det bør bli lovlig med dobbelt statsborgerskap i Norge.

889 **Makt og styring**

890 Norge har et av verdens mest åpne og demokratiske system. Grunnleggende demokratiske
891 rettigheter som trosfrihet, ytringsfrihet, allmenn stemmerett og rettssikkerhet er for de fleste av oss
892 en selvfølge. Dette er rettigheter vi må verne og forvalte. Vi må sikre en samfunnsstruktur som gir
893 alle mulighet til innflytelse og deltakelse. I dag opplever mange at det er vanskelig som
894 enkeltmenneske å øve innflytelse på avgjørelser. Dette gjenspeiles også i at mange unnlater å bruke
895 stemmeretten sin.

896 Vi vil ha flest mulig med i styringsprosessen. Vi mener at det beste grunnlag for å sikre et levende
897 folkestyre og forhindre maktmisbruk på bekostning av de svake i samfunnet, er å satse på en
898 samfunnsmodell bestående av små enheter med organisering av fellesfunksjoner der folk har
899 medinnflytelse og medansvar. Senterungdommen ønsker derfor at det opprettes bydels- og
900 grendeutvalg med direktevalg.

901 Målet må være å få beslutningene fattet på det nivå hvor de naturlig hører hjemme. Lokale spørsmål
902 avgjøres på krets- og kommunenivå, mens regionale og nasjonale spørsmål må løses på henholdsvis
903 fylkes- og nasjonalt nivå. Det er nødvendig at vi sikrer et desentralisert beslutningsapparat.

904 **Det lokale folkestyret**

905 Senterungdommen vil minske avstanden mellom de folkevalgte og innbyggere. Det vil si at
906 beslutninger bør tas i størst mulig nærhet til de det angår. Når en selv kjenner problemene på
907 kroppen, har man nær kjennskap til forholdene og av den grunn forutsetning for å ta en avgjørelse.
908 Det å ha nærhet til et problem, gir en innsikt som er vanskelig for en utenforstående å oppnå.

909 Ved å desentralisere beslutninger, fordeler en også ansvar. Da har de som tar en avgjørelse, ansvaret
910 for å sette den ut i live. På denne måten unngår en de frustrasjoner som oppstår når folk føler at
911 vedtak blir tredd ned over hodene på dem. Når upopulære avgjørelser må tas, er de lettere å godta
912 hvis man selv har deltatt i beslutningsprosessen. I tillegg har befolkningens egentlige ønsker større
913 sjanse til å få gjennomslag dersom avgjørelsen tas i lokalsamfunnet.

914 Skal folk ha muligheten til å påvirke sin egen livssituasjon, må omgivelsene være så oversiktlige at
915 folk finner det meningsfullt å engasjere seg. Derfor må ikke samfunnsenheter bli for store.
916 Sammenslåing av kommuner og fylker medfører automatisk større enheter, og dermed svekkes det
917 lokale folkestyret.

918 **Senterungdommen mener:**

- 919 • Vi må gi kommunene mer reelt selvstyre med større råderett over egne ressurser.
- 920 • Vi må gi rom for at større kommuner deles opp i bydeler og grendelag der det ved direkte
921 valg etableres folkevalgte politiske organ.
- 922 • Fylkes- og kommunesammenslåinger må ikke gjennomføres mot folkeviljen i noen av de
923 berørte fylkene og kommunene.

924 **Velferdsstaten**

925 Den norske velferdsstaten er noe som skal komme alle innbyggerne i Norge til gode. Den skal sikre
926 alders- og uførepensjon, helse- og omsorgstjenester, utdanningsinstitusjoner og familiepolitiske
927 ordninger som foreldrepermisjon og barnehage. Den er til for å sikre hvert enkelt individ i den norske
928 stat, og hjelpe de i samfunnet som faller utenfor. Velferdsstaten er en solid kreasjon, men den er
929 skjør og under stort press.

930 Norge vokser seg til et større land med flere innbyggere som lever et lengre liv enn tidligere. Dette
931 skaper et større press på velferdsytelsene enn før. Velferdsstaten må derfor bli mer nøktern,
932 samtidig som man skal kunne tilby innbyggerne sine et verdig liv med de velferdsgodene som
933 medfølger. Senterungdommen mener at man må forvalte velferdsstaten på en bærekraftig måte
934 hvor alle skal være med å dra sin del av lasset. For at generasjonene etter oss også skal kunne nyte av
935 de godene vi har fått må vi være åpne for å forandre for å bevare.

936 **Styreform**

937 Kongehuset har en samlende funksjon og bærer viktige tradisjoner. Senterungdommen vil videreføre
938 det konstitusjonelle monarkiet.

939 Ethvert demokrati er tuftet på at makten skal ligge hos folket. Dette sikres best gjennom
940 maktfordelingsprinsippet, der makten fordeles på den dømmende, lovgivende og utøvende makt.
941 Nasjonalforsamlingen skal være valgt av folket, og gjennom parlamentarisk styre skal regjeringen ha
942 støtte i nasjonalforsamlingen. Folket får informasjon om politiske prosesser gjennom en objektiv
943 presse. Demokratiske prinsipper skal være ivaretatt på alle forvaltningsnivåer, og folket skal til
944 enhver tid ha muligheten til å protestere om de folkevalgte handler urett.

945 Det er viktig å bevare tre forvaltningsnivåer slik at prinsippet om kort avstand til makt bevares. Økt
946 makt til de folkevalgte, på bekostning av rettsliggjøring og byråkratisering, vil være en styrking av
947 demokratiet, og videre føre til høyere valgdeltakelse.

948 **Internasjonal solidaritet**

949 Norge har historisk sett vært en viktig bidragsyter i kampen for å utjevne forskjeller i
950 verdenssamfunnet. Det for å sikre muligheter og rettferdighet for enkeltindividet, og for å bidra til
951 forebygging av konflikter og utrygghet globalt.

952 Fellesskapet har et medmenneskelig ansvar for å ta del i det som er rundt seg – å vise
953 nestekjærlighet der det trengs. Vår internasjonale solidaritet skal derfor gjenspeile verdiene vi er
954 tuftet på, gjennom rettferdig fordeling, en altruistisk tankegang og medmenneskelighet.

955 Vår oppgave er å hjelpe mennesker i nød, utjevne forskjeller og bekjempe korrupsjon. Norge skal
956 bidra til å lage bistandsrammer som legger til rette for utvikling av samfunn. Man skal legge til rette
957 for at individer i utviklingsland har de samme mulighetene som vi har, med klok og fremtidsrettet
958 forvaltning.

959 **Innvandring og integrering**

960 For å hjelpe verdenssamfunnet med å ta imot flyktninger vil vi ta inn de mest sårbare flyktningene
961 gjennom FN-systemet. Det er der vi finner de flyktningene som er i størst fare i sin daværende
962 situasjon, og som trenger akutt-hjelp. Samtidig må vi også hjelpe i nærområdene, der det er mulighet
963 for det.

964 Alle innvandrere og flyktninger skal inkluderes i, og få hjelp til å bli forstå og ta del i det norske
965 samfunnet som funksjonsdyktige borgere, uten at de mister sin kulturelle eller etniske identitet. For å
966 få dette til må man ha en god integreringspolitikk. Integrering omhandler alle som bor i samfunnet,
967 uavhengig av trosretning, etnisk bakgrunn, kjønn, seksuell orientering eller funksjonsnedsettelse.
968 Senterungdommen mener at alle som bor i Norge skal ha lik mulighet og forutsetning for å delta i
969 fellesskapet.

970 Norge trenger innvandring for å dekke behov for arbeidskraft. Arbeidsinnvandringen skal skje i
971 kontrollerte former, der Norge selv legger premissene. Alle som arbeider i Norge skal ha norske lønn-
972 og arbeidsvilkår, og vi skal selv kunne regulere hvor mange som får arbeide i Norge.

973 Arbeidsinnvandrere skal integreres i samfunnet i likhet med de som har fått opphold av andre
974 årsaker enn arbeid. For å få tilgang til norske velferdsgoder, skal man betale skatt og være bosatt i
975 Norge.

976 **Norges plass i verden**

977 Utgangspunktet for Senterungdommens internasjonale engasjement er verdenssamfunnets
978 samholdighet. Mennesket er del av et større fellesskap, og det vi gjør i familien, lokalsamfunnet,
979 nasjonen og verdenssamfunnet, får følger. Vi er alle ansvarlig for å verne om enkeltindividers
980 ukrenkelige rettigheter i dette samspillet.

981 Verdens lokalsamfunn har fått svekket sin stilling med den akselererte globaliseringen og den
982 økonomiske liberaliseringen av verdenshandelen. Deres reelle innflytelse over samfunnsutviklingen
983 har blitt redusert til fordel for andre aktører utenfor den politiske arenaen.

984 Forvaltning av naturressursene er alle menneskers grunnlag for livsoppholdelse og fornyelse.
985 Gjennom generasjoner har den vestlige del av verden utnyttet og forbrukt ressurser langt utover
986 grunnlaget i egne samfunn. Dette er i strid med den fordelingspolitikk som Senterungdommen legger
987 til grunn for sitt internasjonale engasjement. Utgangspunktet for internasjonalt samarbeid må være
988 like muligheter til kontroll over lokale ressurser og over egen livssituasjon.

989 Norge er en del av et større fellesskap. Vi har et ansvar for å hjelpe andre land, og vise medfølelse.
990 Samtidig som vi må ivareta våre tradisjoner og vår folkesuverenitet. Verdenssamfunnet har blitt
991 globalisert, og verdenshandel har begynt å endre seg fra å snakke om toll og avgifter til å snakke om
992 politikk og rettigheter. Senterungdommen mener at vi skal være en aktiv bidragsyter for en rettferdig
993 verdenshandel, samtidig som vi aldri skal gi fra oss folkesuvereniteten. Det er et ufravikelig prinsipp å
994 sørge for at det norske folk har stor innflytelse over egen hverdag. Derfor sier vi nei til handelsavtaler
995 som flytter makt fra norske folkevalgte organer, og vekk fra det norske folk.

996 Norge skal ha en selvstendig stemme i verdenssamfunnet og handelssamarbeid uten
997 suverenitetsavgivelse. Dette har det norske folk også vist at de vil gjennom to folkeavstemninger som
998 har sagt tydelig nei til fullt medlemskap i EU. Samtidig er Norge med i EØS-avtalen som tillater oss å
999 delta i EUs indre marked, men den gir også EU en betydelig rolle i vårt lands lovgivning. EØS-avtalen
1000 er ikke fullkommen, den fratrar oss en del av suvereniteten vår, og man må kunne se på alternative
1001 handelsavtaler. Norge skal også ha kontroll over egne grenser, og Senterungdommen ser at
1002 Schengen-avtalen ikke gir tilstrekkelig beskyttelse av grensene våre.

1003 **Senterungdommen mener**

- 1004 • At et nei til norsk EU-medlemskap og å erstatte EØS-avtalen med en handelsavtale vil tjene
1005 norske interesser best.
- 1006 • Å si opp Schengen-avtalen og beholde den nordiske passunionen vil gi best kontroll over
1007 norske grenser.

1008 **Frivillighet, språk og kultur**

1009 *Kultur er et helt samfunns identitet, det er ryggraden i et folk.*

1010 *– Tor Åge Bringsværd*

1011 Kultur er noe som gir tilhørighet til enkeltindividet, og tilhørighet til samfunnet. Kultur er levende,
1012 kultur er folkehelse som tilfører samfunnet og enkeltindividet positive verdier. Senterungdommen
1013 mener at kultur skal være tilgjengelig for alle, over hele landet, for man skal ikke bare leve, man skal
1014 oppleve. Dette er noe staten må hjelpe til med. Å dyrke opp kulturen, samtidig som de ikke angir
1015 føringer til den. To av grunnpilarene for kulturen er dugnad og frivillighet. Frivillige lag og
1016 organisasjoner er limet i lokalsamfunnet, og avgjørende bidragsyttere til utvikling av gode
1017 lokalsamfunn. De bidrar til å aktivisere lokalbefolkningen, og til å være en integreringsarena.
1018 Samtidig er de uvurderlige til å hjelpe samfunnet hvor det måtte trenge. Senterungdommen mener
1019 det er viktig å bygge opp under og styrke frivillige lag og organisasjoner sine rammebetingelser.

1020 Lag og foreninger er ikke bare limet i lokalsamfunnet, men også bærebjelken i sivilsamfunnet, og er
1021 vår demokratiske grunnmur. Det er organisasjonsfrivilligheten som gjør at demokratiet blir noe mer
1022 enn bare en stemmeseddel. Selv om man først og fremst er med i korps, i speideren, ungdomslag
1023 eller 4H-klubber for å drive en aktivitet, så blir man samtidig opplært i demokratiske prosesser og
1024 idealer. Når tre av fire nordmenn er med i en frivillig organisasjon, fører det til at de demokratiske
1025 verdiene i samfunnet blir bekreftet og kontinuerlig forsterket. Vi blir vaksinert mot at autoritære
1026 krefter får rotfeste i samfunnet vårt. I et land som Norge som har vært demokratisk og rolig så lenge
1027 som det har, så kan dette virke noe «selvsagt», men vi ser allerede en nedgang i medlemstallene i
1028 organisasjonsfrivilligheten som er urovekkende. Dette må tas på alvor.

1029 Språk uttrykker både individuell og kollektiv identitet. I Norge har vi et rikt mangfold av dialekter, og
1030 Senterungdommen mener det er viktig å ta vare på dialektmangfoldet, og å fremme dialektbruk. I
1031 tillegg til det norske dialektmangfoldet har vi et språkmangfold i Norge, med samiske språk, norsk
1032 tegnspråk og de nasjonale minoritetsspråka kvensk, norsk romani og romanes. De norske skriftspråka
1033 nynorsk og bokmål skal være samfunnsbærende språk også i framtida. Staten må ha en aktiv
1034 språkpolitikk for å støtte språka vi har i Norge. Senterungdommen mener staten må bruke
1035 pressestøtte, litteraturstøtte og innkjøpsordningen til bibliotek som språkpolitiske virkemidler for å
1036 styrke språket Norge har et spesielt ansvar for.

1037 **Medier**

1038 En fri og uavhengig presse er en av grunnpilarene i et demokratisk samfunn. Et mangfold av medier
1039 sikrer ytringsfriheten og kritikk rettet mot styresmaktene. Det er viktig med sterkt
1040 allmenkringkastingstilbud som har klare programforpliktelser over brede og små grupper i
1041 samfunnet, og som har tilstedeværelse over hele landet.

1042 **Senterungdommen mener:**

- 1043 • Pressestøtten sikrer mangfold og bidrar til nyhetsformidling over hele landet.
- 1044 • NRK skal beholdes som statlig finansiert allmenkringkaster.
- 1045 • Politisk reklame skal ikke tillates.

1046 **Trygghet for alle**

1047 Staten og fellesskapets mest grunnleggende oppgave er å ivareta sikkerheten til egne innbyggere.
1048 Denne oppgaven utføres gjennom høy kvalitet i beredskapen, klar til å rykke ut på kort tid når
1049 ulykken først er ute. For at politi, brannvesen, helsevesen og forsvar skal beholde en lav responstid er
1050 det essensielt med korte avstander. Dette fordrer en desentralisert tjenestestedstruktur med stedlig
1051 ledelse.

1052 Enhver velfungerende stat skal kunne beskytte seg mot ytre fiender og kunne hevde suverenitet over
1053 land-, luft- og sjødomenet innenfor statens grense. Å vokte landegrensene er en av de fundamentale
1054 oppgavene til Forsvaret. Forsvaret er en viktig institusjon, som løser viktige samfunnsoppgaver.
1055 Oppgaver som ikke kan erstattes av andre aktører. Samtidig bidrar et robust forsvar til
1056 trygghetsfølelse overfor statens befolkning. Forsvarets hovedoppgave skal være å sikre norsk
1057 suverenitet, men det skal også kunne bistå sikkerhetspolitisk gjennom vårt medlemskap i NATO.
1058 Norge skal kunne delta i internasjonale operasjoner hvor det ses som et behov at vi kan hjelpe.
1059 Deltagelse i internasjonale operasjoner må ha en forankring i Stortinget. Samtidig skal Forsvaret
1060 kunne bli satt inn til å hjelpe politiet hvis dette sees nødvendig for å trygge det norske folket.

1061 Det norske Forsvaret har etter 1991 og murens fall, som også markerte slutten på den kalde krigen,
1062 blitt forvandlet fra å være et totalforsvar til å nå være et innsatsforsvar. I løpet av denne omstillingen
1063 har antallet vernepliktige blitt redusert markant, og stadig færre avtjener førstegangstjeneste i
1064 Norge. Deler av materiellet til Forsvaret er utdatert, og må oppgraderes. Det må jevnlig legges opp til
1065 balanse mellom investerings- og driftsbudsjett til Forsvaret, slik at vi evner å ha et teknologisk og
1066 fremtidsrettet forsvar, uten at dette svekker driften av Forsvaret. Dette er blant de store

1067 utfordringene i dagens forsvarsstruktur, nettopp at investeringer knebler muligheten til drift. Dette
1068 marginaliserer norsk forsvarsevne.

1069 Senterungdommen mener at Forsvaret må styrkes. Forsvaret skal være robust, og evne å være klar til
1070 å forsvare hele Norge på kort varsel. Det skal være militær tilstedeværelse i over hele landet, en
1071 sentralisering av militære kapasiteter i Forsvaret svekker beredskapen i Norge.

1072 **Senterungdommen mener:**

- 1073 • Norges forsvar skal være tuftet på at Norges folk forsvare landet.
- 1074 • Antall vernepliktige må økes.
- 1075 • De ungdommene som ikke er tjenestedyktig, skal få tilbud om sivilteneste, med like vilkår
1076 som førstegangstjenesten.
- 1077 • Norges medlemskap i NATO skal videreføres.
- 1078 • Det er essensielt å opprettholde balanse mellom investering og drift i budsjettet til Forsvaret.
- 1079 • Materiellet til Forsvaret må fornyes kontinuerlig.
- 1080 • Det er viktig å styrke Heimevernet og opprettholde Forsvarets lokale tilstedeværelse.
- 1081 • Norsk deltagelse i internasjonale operasjoner skal ha forankring i Stortinget.
- 1082 • Norge skal bruke det angitte antall prosent BNP på forsvar som til enhver tid er satt som krav
1083 i NATO.

1084 **9. Avsluttende ord**

1085 Senterungdommens ideologiske plattform har forsøkt å gi svar på hvordan vi ser for oss det ideelle
1086 samfunn. Idéene om forvaltning, likeverd og samhold vil ligge til grunn når vi skal utvikle praktisk
1087 politikk på ulike samfunnsutfordringer. Senterungdommen har en stor og viktig oppgave som
1088 ungdomspartiet til en stor politisk bevegelse. Senterungdommen er partiets fremtid og skal utfordre
1089 moderpartiet når vi mener de ikke er i takt med våre idealer for samfunnsutviklingen.